

HANGYALESŐK

SZŐKE VIKTÓRIA

Az igazi recésszárnyúak rendjének (Neuroptera) egyik legismertebb csoportja a hangyalesők családja (Myrmeleontidae), amely világszerte nagyjából 1500 fajt számlál. A meleg és mérsékelt égövi területeken mindenhol megtalálhatók. Meleg- és szárazságkedvelő rovarok, legnagyobb fajgazdagságukat is ilyen élőhelyeken érik el. Magyarországon 16 fajt tartunk számon.

Az imágóknak karcsú testük, megnyúlt potrohuk és két pár, sűrűn erezett hártvás szárnyuk van, emiatt előfordul, hogy összetévesztik őket a szitakötőkkel – ellenben a hangyalesők könnyen megkülönböztethetők tőlük fejlett csápjaik és a nyugalmi helyzetben „háztetőszerű” szárnytartásuk alapján. Fő repülési idejük a meleg nyári hónapokra esik, főként alkonyatkor és éjjel aktívak. Napközben a növényzeten, fűszálakon pihennek, kissé csapongónak, imbolygónak tűnő röptüket csak akkor figyelhetjük meg, ha felriasztjuk őket. Az imágók életideje néhány hétig tarthat, ezalatt más rovarokra vadásznak. A nőtények a talajba, homokba teszik le petéiket, ahol a fiatal lárvák a nyár második felében kelnek ki.

A hangyalesők lárvája sajátos megjelenésű: feltűnően nagy és gömbölyded a potroha, valamint még feltűnőbb, rágószerű szájszerve, ún. szívófogai vannak. Ügyesen mozognak hátrafelé, ezt rejtőzködés vagy zsákmányszerzés során gyakran prezentálják is. Sok faj lárvája jellegzetes homoktölcsért készít a talajon, amivel hangyákat, kisebb rovarokat zsákmányol. Például a tölcser létrehozásánál is megfigyelhető sok esetben a lárva hátrafelé történő mozgása. A család is ezekről a fogótölcsér alján áldozatra leső lárvákról kapta köznevét – annak ellenére, hogy a fajok többsége nem vagy csak időszakosan készíti ezeket, és helyette aktívan, a talajfelszínen mozogva vadászik prédájára.

A tölcserépítő lárvák kelepcéjük alján, a homok alatt várakoznak, mígnem jövőbeli áldozatuk léptei nyomán peregni nem kezdenek a homokszemek lefelé. Ekkor lapos fejükkel és szívófogaikkal szórni kezdik a homokot felfelé. Ha a hangyalesőlárva hathatós közreműködésével a tölcser aljáig csúszik a szerencsétlen rovar, a lárva megragadja azt fogaival és a homok alá húzza, ahol a belemélyesztett szájszervével kiszívja annak testnedveit. Végül a száraz maradványt kidobja a tölcserből, és újból várakozó álláspontra helyezkedik.

Ugyanakkor merőben eltérő példák is előfordulnak, mint a hazánkban is előforduló, védett párducfoltos hangyaleső (*Dendroleon pantherinus*) lárvájának különleges élőhelye. A párducfoltos hangyaleső lárvája ugyanis olyan nagyobb faodvakban él és fejlődik, ami nagy mennyiségű korhadékot, fatörmelékot tartalmaz. Az üreg belsejében, a törmelék közt élő szaproxilofág rovarokra vadászik.

A lárvák kétszer vedlenek, és egy vagy két telet is átvészelnek, mielőtt bábozódnak. Kerek gubót szőnek, ennek belsejében bábozódnak be, majd nagyjából két hét alatt át is alakulnak imágóvá. A lárva és a belőle kifejlődő imágó méretkülönbsége meglepően nagy.

A hazánkban számontartott 16 faj közül négynek (*Palpares libelluloides*, *Deutoleon lineatus*, *Macronemurus bilineatus*, *Myrmeleon hyalinus*) eddig egyetlen előfordulási adata ismert. Ugyanakkor a gyakori fajok széles elterjedésének köszönhetően gyakran találkozhatunk példányaikkal: akár a tölcserkészítő lárvákkal vagy a meleg nyári estéken lámpafényre repülő imágókkal.

Négyfoltos hangyaleső (*Distoleon tetragrammicus*, fotó: Csizmadia László, izeltlabuak.hu, licenc: CC BY 4.0), kétfoltos hangyaleső (*Megistopus flavicornis*, fotó: Kárpáti Marcell, izeltlabuak.hu, licenc: CC BY 4.0) és *Euroleon nostras* (fotó: Burkáné Pupler Éva, izeltlabuak.hu, licenc: CC BY 4.0).

Fogótölcsérek a laza talajban és egy lárva (fotók: Kárpáti Marcell, izeltlabuak.hu, licenc: CC BY 4.0).

Párducfoltos hangyaleső (*Dendroleon pantherinus*) lárvája (fotó: Nagy Zoltán, izeltlabuak.hu, licenc: CC BY 4.0) és jellegzetes szárnymintájú imágója (fotó: Tóth Norbert, izeltlabuak.hu, licenc: CC BY 4.0).